

FACTSHEET

Windmolens en Natuur

Wat betekenen windmolens voor de natuur en hoe kunnen we effecten beperken? Rijne Energie zet voor Energie van Utrecht de feiten op een rij.

1. Windmolens zijn schoon en goed voor het klimaat

Voor de meeste dieren leveren windmolens geen problemen op maar juist voordelen. De lucht wordt schoner en we gaan klimaatverandering tegen. Dieren hebben veel last van klimaatverandering. Er zijn diersoorten die hierdoor bedreigd worden en gered kunnen worden door minder klimaatverandering.

Natuurorganisaties staan verschillend tegenover windmolens. De meeste natuurorganisaties zijn voorstander van windmolens, mits zorgvuldig geplaatst. In natuurgebieden geldt extra voorzichtigheid. Door samenwerking met natuurorganisaties en door goed onderzoek te doen en de resultaten daarvan mee te nemen kunnen we zoveel mogelijk effecten voorkomen. De Natuur- en milieufederaties werken met checklists en plannen voor natuur-inclusieve energietransitie.

2. Wetten en regels

Om eventuele negatieve effecten op planten en dieren te ondervangen is er de Wet natuurbescherming. Deze regelt de bescherming van zeldzame of kwetsbare soorten, maar ook van natuurgebieden.

Voor een windpark in of nabij **Natura 2000-gebieden** moet aangetoond worden dat windturbines geen belangrijke effecten hebben op de planten- en diersoorten of de leefomgeving in dat natuurgebied. Uitzondering op der regel zijn projecten met een groot openbaar belang waarvoor geen alternatieve oplossingen zijn. Impact op het natuurgebied moet dan wel worden gecompenseerd.

Het **Natuurnetwerk Nederland (NNN, de vroegere Ecologische Hoofdstructuur)** lijkt qua bescherming op Natura 2000-gebieden. Als een windproject de belangrijkste waarden en kenmerken van het gebied aantast, is windenergie niet toegestaan. Ook hier geldt een uitzondering: als er geen redelijk alternatief is en er een dwingende reden van openbaar belang is en als er compensatie plaatsvindt.

3. Windmolens en vogels

Voor vogels geldt dat de windmolen niet zoveel effect mag hebben dat de soort er last van heeft (dit heet soortenbescherming). Voor windmolens (en andere projecten zoals aanleg van wegen of woonwijken) geldt de norm dat het windmolenproject hoogstens 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de populatie (de groep van die soort in een bepaald gebied) mag veroorzaken. Als de toename groter is dan moet de initiatiefnemer verder aantonen dat de populatie hier niet onder lijdt. Op basis daarvan kan al dan niet een ontheffing worden verleend.

Er zijn een drietal effecten op vogels van windmolens:

1. Aanvaringen (roofvogels, grote vogels)

Windmolens zorgen voor gemiddeld 10 – 20 vogelslachtoffers per windmolen per jaar. Roofvogels, uilen, meeuwen, sterns, reigers en steltlopers botsen relatief vaak. Elk vogelslachtoffer is natuurlijk te betreuren en moeten we zien te voorkomen. Gelukkig vallen de slachtoffers veroorzaakt door windmolens in het niet bij de andere gevaren voor roofvogels en andere grote vogels: (verwilderde) katten, verkeer, hoogspanningsleidingen en hoge gebouwen zijn samen verantwoordelijk voor meer dan 99% van alle vogelslachtoffers.

Te beperken/voorkomen door: hogere windmolens, een zwarte wiek, een sensor, een stilstandvoorziening bij mist en slecht weer.

2. Verstoring leefgebied door geluid en hoge elementen (weidevogels)

Weidevogels kunnen last hebben van verstoring in hun leefgebied en als gevolg daarvan nemen zij wat meer afstand tot de windmolen. Langs drukke snelwegen hebben vogels tot 1 km afstand last van verstoring door het geluid (boven 40 dB(A)). De verstoringafstand door windmolens verschilt per soort en varieert tussen de 100 en 500 m. Gevoelige soorten zijn: grutto, tureluur, broedende weidevogels en overwinterende ganzen en zwanen. Weidevogels zijn bovendien gevoelig doordat hoge landschapselementen de vogels afschrikken omdat er misschien roofdieren in de buurt zijn.

Te beperken/voorkomen door: Windmolens zo dicht mogelijk bij snelweg plaatsen, goede locatiekeuze en compensatie met een goed ingericht habitat voor vogels.

3. Barrière tussen gebied waar vogels rusten en waar ze eten zoeken

Vogels hebben verschillende leefgebieden voor rusten en het zoeken van voedsel. Daar tussenin vliegen ze heen en weer. Het opstellen van gevoeligheidskaarten met trekroutes en locaties met de laagste risico's voor vogels maakt inzichtelijk wat de vogelbewegingen en hotspots zijn.

Te voorkomen door: Een zorgvuldige locatiekeuze. Zo kunnen we kiezen voor plaatsen met de minste barrièrewerking. Zo kunnen we op >300 m een aantrekkelijker habitat voor vogels inrichten dat beter is dan de huidige situatie, dit trekt vogels weg van de windmolens. Vogels worden aangetrokken door voedselrijk en divers grasland, bijvoorbeeld: weinig begraasd grasland, plas-dras, brede akkerranden, stoppelvelden in de winter.

4. Windmolens en vleermuizen

In Nederland leven 21 soorten vleermuizen, waarvan 12 soorten min of meer wijdverspreid voorkomen. Vleermuizen zijn een beschermde diersoort. Dat betekent dat bij elk project elk voorzienbaar slachtoffer onder vleermuizen zoveel als mogelijk moet worden voorkomen. Voor windmolens geldt de norm dat de windmolen minder dan één procent van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de groep dieren in de buurt mag veroorzaken. Als de toename groter is, dan moet de initiatiefnemer verder het effect op de groep dieren onderzoeken. Op basis daarvan kan de provincie al dan niet een ontheffing verlenen.

De ene vleermuissoort is kwetsbaarder voor windmolens dan de andere. Soorten die veel voorkomen worden ook vaker geraakt. Windturbines lijken een aantrekkende werking te hebben op vleermuizen. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door insecten die zich bij specifieke omstandigheden op grotere hoogte rond windturbines verzamelen.

In Nederlandse windparken in de open, intensief gebruikte akkers en graslanden vallen maar weinig slachtoffers (één per turbine per jaar). Bij windturbines langs dijken of in bossen kunnen de aantallen oplopen tot enkele tientallen per jaar.

Te voorkomen door: vermijden van locaties met hoog slachtofferrisico, rekening houden met hotspots voor vleermuizen en vogels, een sensor die vleermuizen en trekkende vogels spot en de molen stilzet.

5. De natuur versterken

Windmolens en natuur kunnen prima samengaan, mits goed doordacht. Eén van de manieren om bij te dragen aan de omgeving is door te investeren in de natuur vanuit het geld dat de windmolens opleveren. Omdat coöperaties geen winstoogmerk hebben, kunnen zij afspraken met de grondeigenaar, zoals Staatsbosbeheer of een boer, over investeringen in bossen en vogelweiden. De windmolens kunnen zo een positieve bijdrage leveren wanneer de opbrengsten van de stroom deels geïnvesteerd worden in de natuur: zo bereiken we een win-win: de windmolens zorgen voor schone energie en minder klimaatverandering, en een aantrekkelijker natuur zodat meer soorten een plek kunnen vinden.

Bronnen

- Sovon Vogelonderzoek windturbines 2019, https://www.s-hertogenbosch.nl/fileadmin/Website/Actueel/Projecten/duurzamepolder/rap_2019-89_beerse-overlaat-windturbines.pdf
- Wageningen University & Research, 2020, '[Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/ece3.6360)', *Ecology and evolution*, 4 June 2020: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/ece3.6360>
- Bureau Waardenburg, Windnieuws 4, 2018. [Verminderen van effecten van windparken op Vleermuizen](https://issuu.com/decentraalodeduurzaam/docs/windnieuws_jrg.35_nr.4_jrg.35_nr.4): https://issuu.com/decentraalodeduurzaam/docs/windnieuws_jrg.35_nr.4_jrg.35_nr.4
- Omroep Zeeland, 2020, <https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/117976/Deze-windmolens-stoppen-voor-vogels-maar-dat-kost-wel-meer-dan-een-ton-per-jaar>

Vragen of opmerkingen? Mail naar info@energievanutrecht.nl